

БЛАГАРСКИ ТУРИСТЪ

Год. XX.

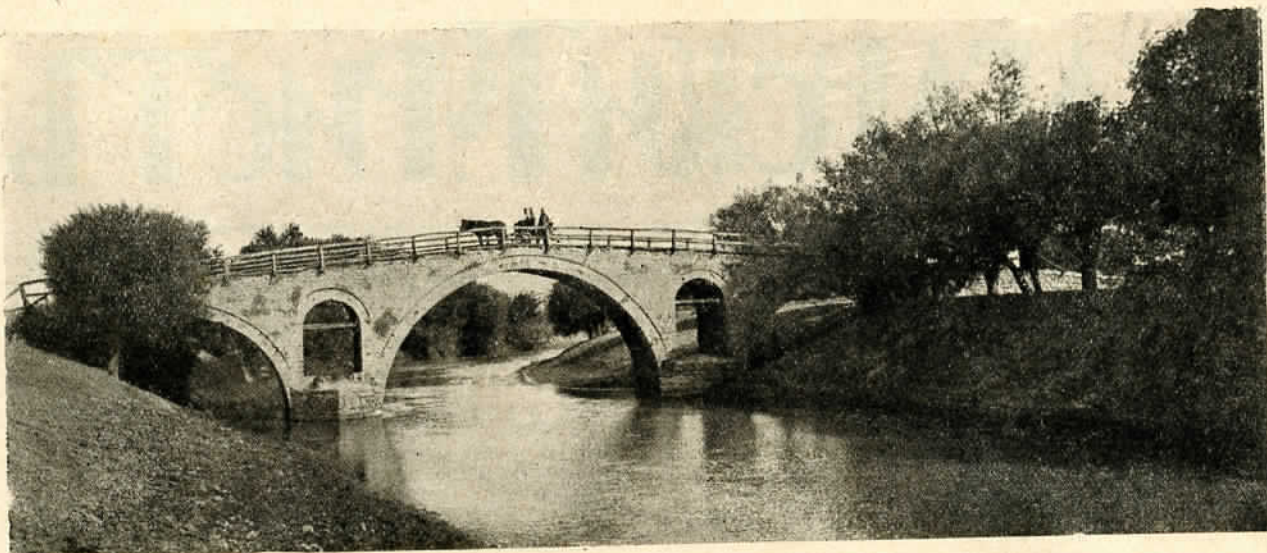
Май — 1928.

Книга 5.

фот. Г. Трайчевъ

ПЛОВДИВЪ

При Турски Тръстеникъ

фот. С. Костовъ

ЗЕМЕТЪРСИ, СУЕВЪРИЯ И НАУКА

Малката и бедна България основателно се гордѣе съ голѣмото си богатство отъ минерални и термални извори. По нейнитѣ 100 хиляди квадратни километра има набелѣзани 135 мѣста съ такива извори. Масата отъ термалнитѣ гнѣзда е разположена на югъ отъ Старо-Планинската верига. Като изключение топълъ изворъ на северъ отъ Стара-планина е само Вършецкия. Всички останали минерални извори въ северна България сж студени.

На югъ отъ Балкана топлитѣ извори на Тракия и югозападна България сж разпредѣлени по мѣста така:

Въ Бургаски окръгъ	20 мѣста;
Ст.-Загорски (съ Хасковски)	13 „
Пловдивски	26 „
Софийски	26 „
Кюстендилски	10 „

Петричкиятъ окръгъ отъ Македония е тоже богатъ съ термални легла. Въ него има 13 мѣста, колкото и въ Старо-Загорски—Хасковски окръзи.

На западъ термалната линия продължава въ Поморавието.

Термалнитѣ мѣста въ Тракия се разпадатъ, или по-точно — групиратъ въ три термално-вулканически линии, които следятъ голѣмитѣ тектонически пукнатини, създадени отъ нагъванията на земната кора, чието направление е предимно отъ западъ къмъ изтокъ.

За първа термална линия можемъ да вземемъ подбалканската еруптивна линия отъ Черно море до Карловската долина съ топлитѣ извори при Айтось, Сливенъ, Казанлъкъ и Карлово.

Втората линия е подъ Сръдна гора. За нейно начало можемъ да вземемъ разклонението, което се образува отъ първата линия при Нова-Загора. Линията върви западно подъ политѣ и въ диплитѣ на Сръдна-гора и стига до Панагюрската термална зона. По тази линия сж разположени банитѣ при Нова-Загора, Стара-Загора, Хисаря, Красново, Стрелча, Панагюрище.

Южната термална линия обгръща водитѣ въ севернитѣ пазви на Родопитѣ, които сж изразени въ термалнитѣ извори при Хасково, Нареченъ и Ладжене-Чепино. Родопската линия продължава на западъ чрезъ подрилскитѣ зони и чрезъ масива на Витоша се разклонява къмъ Кюстендилския и Софийския басени.

Пукнатинитѣ между Рила—Пиринъ—Осогово—Огражденъ сж заети отъ македонската термална областъ.

Посрѣдата между Сръдногорската и Родопската термални линии се намира прочутия по своята минералност Меричлерски изворъ, чиято сждба още не е решена до този моментъ. Изгубването на Меричлерския изворъ ще бжде една голѣма общонародна загуба.

Опакото на това безчетно минерално-термално богатство, на което се радваме като деца и колкото тѣхъ използваме, сж земетръситѣ. Съжителството на незлобливитѣ и полезни топли извори, които ни свързватъ съ топлитѣ обятия на майката-земя, и вѣроломнитѣ земетръси, ни напомня дружбата на гарвана съ гълъбицата и на близостта на рая съ ужасния адъ.

Топлитѣ извори сж единъ много далеченъ отгласъ на минала вулканическа дейностъ, каквато

се е проявявала въ нашата страна. въ края на мезозойската ера и въ началото на Тerciера. Такава далечна връзка трѣбва да диримъ и между отдалечения вулканизъмъ и съвременнитѣ земетръси. Прѣка и близка връзка между тѣхъ обаче нѣма и не може да се дири у насъ.

Научно изследване на земетръситѣ въ България за прѣвъ пжтъ е направено преди 90 години отъ знаменития геологъ Ами Буе. Поводъ за това му е дало земетресението на 23—24 януари 1838 година, усѣтено въ нашата страна и цѣла юго-източна Европа. Добрепознаващиятъ вече Балканския полуостровъ геологъ направилъ съобщение до Геоложкото дружество въ Парижъ съ малката си статийка — *Les Tremblement de terre du 23 et 24 janvier 1838 dans le S. E. de l'Europe*, помѣстена въ Бюлетина на сжщото дружество презъ сжщата 1838 г. сер. 1, кн. 9, стр. 251—253.

Описаното отъ Буе земетресение се е почувствувало въ Унгария, Влашко и България. Отъ досега събранитѣ данни, у насъ то се е почувствувало въ Троянъ, Тръвна, Вратца и Царибродско. То се помни като землетресението презъ **чумената** година — върлувала е чума.

Съ този наученъ опитъ се постави основата на научнитѣ изследвания на тѣзи чести и сждбоносни явления въ литосферата на полуострова, които и досега даватъ пишна храна на суевѣрията народни. Съ по-сетнешнитѣ трудове на наши и чужди учени и благодарение на регистрацията на сеизмографитѣ при метеороложкитѣ станции тази страшна напасть е основно проучена. Но земетръсътъ е единъ отъ най-вѣроломнитѣ врагове, на който намѣреніята никога не могатъ да се предвидятъ, нито пъкъ да се предскаже силата на неговия ударъ.

Като оставимъ настрана несериознитѣ пророкувания на суевѣрието, и въ науката се правятъ сериозни опити за предсказвания на землетресенията, които поставятъ въ зависимостъ съ слънчевата активностъ. Лансирането на тази хипотеза е една голѣма крачка напредъ въ областта на научната анализа на голѣмитѣ вълнения на земната кора, но засега тя нѣма още никаква практическа стойностъ. Сизмичнитѣ явления си оставатъ още въ пълно владение на геоложката наука. Тази именно наука е установила, възъ основа на досегашнитѣ факти, нѣколко земетръсни центрове въ България. Най-добре изучени сж центроветѣ при Търново и София, отъ които сж се разразявали и най-чести трусове. Земетресението презъ 1818 и 1858 години, както и това презъ 1917 г. се отдаватъ на Софийския сизмиченъ центъръ. Разрушителнитѣ трусове презъ 1913 год. въ Търновско имаха чисто локална причина: размѣстване на подземнитѣ пластове въ областта на Горна-Орфеховица и Търново.

Най-слабо е проученъ, защото и най-слабо се е проявявалъ южно-българския центъръ, който

бушува отъ цѣла недѣля, и който ни донесе невиджани до сега опустошения. И въ този моментъ когато пиша тѣзи редове, често поглеждамъ къмъ висящата, макаръ и отдавна угасена ламба — сеизмографъ, дали нѣма да ме подкани да прекратя работата си и поизлѣза навънъ за чистъ въздухъ и по-голѣма сигурностъ. Цѣлиятъ български народъ преживѣва единъ страшенъ кошмаръ, най-страшенъ за хората и животнитѣ, които иматъ щастието да живѣятъ въ красивата Тра-

Пловдивъ. Хисаръ Капия

кийска равнина, днесъ така жестоко терзана отъ необузданитѣ земни стихии.

Отъ сведенията, които така грижливо събираше покойниятъ български сеизмологъ **Спасъ Вацовъ** за земетресенията презъ миналитѣ вѣкове, може да се заключи, че Тракийскиятъ сизмиченъ центъръ е билъ раздвижванъ презъ 1818 г., а може би нему да се дължи изключително това земетресение.

Въ парижкия вестникъ *Journal des „Debats“* отъ 11 юний 1818 година сж помѣстени следнитѣ редове:

„Въ едно писмо отъ Букурещъ въ Влашко съ дата 17 мартъ 1818 г. съобщаватъ, че земетресението разрушило голѣмия и цвѣтущъ градъ Пловдивъ. Този градъ броеше най-малко 70,000 жители. Увѣряватъ, че този градъ е погълнатъ въ безднитѣ подземни и че е напраздно да му се търсятъ следитѣ. Точната дата на произшествието не е указана въ писмото“.

За земетръса въ София тази дата е точно установена — 23 мартъ. Ако приемемъ за точна датата на букурещкото писмо, ще трѣбва да допустнемъ, че пловдивското землетресение е било съ нѣколко дена по-рано, ако различието не е фиктивно и резултатъ на служене съ различни календари.

Силни земетръси въ Тракия сж се усетили и презъ времето на Дибичевото настѣпление отсамъ Балкана, а именно на 14/26 ноемрвий 1829 г. Въ книгата *Relation d'un voyage en Roumelie*, Парижъ 1834 год., чийто авторъ е придружавалъ Дибича, като се описва току-що споменатото земетресение, наблюдавано въ Сливенъ, се казва буквално и следното: „Тоя феноменъ не е рѣдкъ въ тѣзи страни; на 1818 г. голѣма частъ отъ града Пловдивъ е разрушена отъ земетресение и сж ранени или убити мнозина отъ жителитѣ на града.“¹⁾

Проф. Ст. Бончевъ напомня за отбелязанъ земетръсъ още въ времето на царъ Симеона.

На сжщия центъръ трѣбва да отдадемъ и земетръса отъ 1904 г., който създаде голѣми страхове и причини значителни щети на пловдивчани.

Страшнитѣ трусове отъ априлъ т. г., които настѣпиха скоро следъ Смирненското катастрофално земетресение отъ края на мартъ, поставиха Тракийския сизмиченъ центъръ до положението на първокласенъ факторъ въ Срѣдиземноморската земетръсна система.

Компетентната дума на българскитѣ учени още не сме чули и прибързано ще бжде да искаме научно установяване на едни явления, които сж още въ процесъ. Но отъ това, което геоложката наука ни е вече дала по други идентични поводи, може да се заключи, че основата на днескашнитѣ катастрофални трусове въ нашата близка Тракия е чисто тектоническа, че сж предизвикани отъ срутвания на подземни пластове въ области около и до Чирпанъ, Борисовградъ, Пловдивъ.

Отъ палеографията, т. е. отъ науката за устройството на земната кора въ нашитѣ предѣли знаемъ, че Пловдивската равнина е хлътнала почва отъ едно по-високо плато, което е свързвало по-рано Родопския масивъ съ архаичнитѣ маси на Срѣдногорието и Стара планина. Пловдивскитѣ сиенитни тепета сж единъ живъ свидетелъ, че такова хлътване е действително станало. Тѣзи тепета днесъ играятъ ролята на геоложко-

исторически паметници за отдавнашното геоложко минало на младата Тракийска равнина. Щастие за насъ ще бжде ако сжщата формация отъ твърди скали изиграе ролята на бариера, която да ограничи западното разширение на сизмичния центъръ. Хлътването, което се предполага да е станало презъ терциерната или Ноозойската ера, може би, да се е извършило бавно, а може би и съ страшна катастрофа. Но тя не е могла да плаши неродилиятъ се още човѣкъ. Около сжщото време (въ края на кредната или началото на терциера) сж се извършвали и голѣмитѣ ерупции, които изхвърлиха на тракийската повърхностъ маситѣ отъ младитѣ еруптивни скали и начертахъ термалнитѣ линии, за които споменахъ по-горе. Макаръ че днескашниятъ земетръсенъ центъръ се намира по срѣдата на главнитѣ термални линии и следователно силно ще влияе върху режима на днескашнитѣ ни термални и минерални извори, все пакъ отъ досегашнитѣ му проявления може съ положителностъ да се заключи, че неговиятъ характеръ е чисто тектонически и нѣма никакви отношения съ отдавна замръзлата вулканическа дейностъ въ Срѣдногорието и Родопитѣ. На изтокъ отъ старитѣ формации на пловдивскитѣ тепета се извършватъ улѣгвания на подземнитѣ пластове. Дали имаме работа съ попълване на много стари подземни пукнатини или пъкъ срутванията сж предизвикани отъ нови — това само старателното събиране на доказателства може да установи съ научна положителностъ.

Въ подготовката на сизмичнитѣ условия сж играли роля множество знайни и незнайни фактори: излъчване на вътрешната земна топлина и свиване на земнитѣ материяли, напрежение на газове, страничниятъ натискъ на голѣмитѣ континентални маси (плочи) отъ северъ и югъ и пр. и пр. Засага фактитѣ ни говорятъ само, че имаме работа съ подобни тектонически явления, на които центроветѣ се набелѣзватъ много отчетливо. Следъ първото срутване отъ 14 априлъ въ областта на Чирпанъ, става второто по-назападъ на 18 вечерята. Отъ първитѣ вертикални удари пострада Чирпанско и Борисовградско, а отъ вторитѣ — Пловдивско, вече достатъчно подготвено отъ близкитѣ удари на първото. Останалитѣ населени мѣста, концентрично разположени около двата контактни сизмични центрове, понасятъ ударитѣ на концентричната и вече хоризонтална вълна. Вертикалнитѣ удари събарятъ чрезъ изкубвания на силата, гигантската сила на сатанийската вихрушка, а вертикалнитѣ удари — съ силата на страшната буря, която събаря чрезъ амплитудата на люлението.

На удара отдолу нагоре се дължи събарянето преди всичко на покривитѣ, които се крепятъ главно чрезъ собствената си тежина и зданията се просто струпояватъ на мѣсто си.

Разрушителната сила на вертикалнитѣ, пъкъ и на вълнообразнитѣ, удари твърде много зависи

¹⁾ Вижъ Списание на Българската академия на наукитѣ, 1912 г., стр. 225 6.

и отъ пластоветъ, презъ които преминаватъ. Построенитъ на здрави скали сгради сж по-устойчиви на ударитъ отъ онѣзи, изградени върху на носи и слабо споени породи.

Дали е вече завършена вътрешната нивилировка на подземнитъ пластове — това мъчно може да се предвиди. Научната предвидливостъ, обаче, може да допустне.

Първо, че нивилировката следъ последния ударъ е достатъчно извършена въ западно направление и че сж възможни само по-незначителни подривания, значи и по-слаби трусове;

Второ, че земетръсното движение ще се диктува само отъ тракийския центъръ и другитъ такива нѣма да се събуждатъ, поради скорошното имъ проявление;

Трето, че Софийската областъ издържа изпита отъ хоризонталнитъ вълнообразни удари и

че българската столица ще се спаси отъ често преживѣнитъ земетръсни катастрофи.

Подобно на другитъ природни стихии, земетресенията не могатъ да унищожатъ единъ народъ, но тежко и горко на онѣзи, които попаднатъ подъ тѣхнитъ удари. Българскиятъ народъ ясно преценява бедствието на красивия Тракийски край, което е и негово собствено бедствие, и бърза да му помогне, колкото може. Пострадалото население ще има да страда и отъ слабата ни организация и още по-слаба дисциплина въ общественитъ ни предприятия и отъ твърде много подробенитъ морални устои на благотворителнитъ институции. Но въпреки всичко, трѣбва да се помогне на бедствующето тракийско население и да му се помогне, колкото се може по-бързо и по-чувствително.

20 IV. 1928 г.

П. Д.

НАУЧНИ ЕКСПЕДИЦИИ ПРЕЗЪ 1928 ГОДИНА

Отъ Валтеръ Шмидкунцъ

Настоящата 1928 година зове на състезание най-добритъ планински туристи отъ цѣлия свѣтъ. Всички сж обладани отъ борчески духъ, навсѣкжде кипятъ трескави приготовления за постигане на една голѣма целъ — именно проникване въ недрата на гиганскитъ планини по цѣлата земя. Но, нека забелѣжимъ, сега не се касае само за чисто спортни рекорди въ изкачване или взаимни надпреварвания, на първъ планъ изпѣква тукъ вече изпълнението на голѣми научни задачи. Особено важи това за германскитъ експедиции. Тѣхнитъ подготовителни работи сж привършени, планомерно имъ стѣрачатъ усилено, така че малко бихме могли да се съмняваме въ тѣхния краенъ успѣхъ. Въ тѣхъ обаче липсва напълно мотивътъ на рекордъ или надпреварване въ това което е постигнато отъ другитъ, както се вижда ясно отъ избора на обектитъ, къмъ които е насочено вниманието имъ, а сжшо и отъ широкия съставъ на тѣзи експедиции, въ които виждаме застъпени всички специалности, имащи за прѣка задача изследването на земната мантия. Спортъ и туризъмъ си подаватъ тукъ рѣка съ науката, плодоветъ на тѣхната системна дейностъ, поставила си за целъ каляването на човѣшкото тѣло и духъ, сега ставатъ достояние за цѣлото културно човѣчество.

Германскитъ експедиции, които излизатъ тази година, покрай своитъ алпинистически задачи, преследватъ чисто научни цели; така напр. въ тѣхната програма невлиза нито единъ отъ единадесетѣхъ неизкачени още върхове надъ 8000 м. височина. Първата експедиция е вече на пѣтъ: въ края на февруарий шестима млади хора, съ помощта на германския и австрийски алпийски съюзи, се отправиха подъ ръководството на инженеръ Пфанъ, директоръ

на мюнхенската политехника, за южна Америка. Тѣхната разузнавателна дейностъ обхваща така нареченитъ царски Кордилери въ Боливийскитъ Анди. За планинскитъ туристи тази областъ представлява ново Дорадо, една почти непрекъсната верига глетчери по протежение отъ 250 клм. съ цѣла редица недостигнати, непознати още върхове съ срѣдна височина надъ 6000 м. Това което постигнаха тукъ презъ време на войната и насетне двамата учени Адолфъ Шулице и Рудолфъ Динстъ, е още твърде незадоволително и малко въ сравнение съ огромното богатство, което криятъ тѣзи неизследвани още американски Хималаи. Действително тѣ завладѣха най-високитъ куполи като Илимани, Анкохума, Кака-ака, но какво е то въ сравнение съ непознатия още лабиринтъ, лежащъ при това толкова близо до културни области? Прѣката целъ на германската природоизпитателна експедиция е Илампу, върхъ въ Соратанската планинска група, високъ надъ 6200 м. Ръководителътъ на предприятието инж. Пфанъ се ползва съ славата на единъ отъ най-добритъ и всестранно образовани германски туристи. Заедно съ Мерцбахеръ той е изследвалъ Тияншанъ въ централна Азия и се е възкачилъ на Ушба въ Кавказкитъ планини, и така заслужено си е спечелилъ лавритъ на алпинистъ. Покрай него въ експедицията взиматъ участие трима млади австрийци-планински туристи: Алфредъ Хорешовски отъ Виена, който самъ е преминалъ прочутата бездна Палавичини въ Гросглокнеръ и се радва на голѣма известностъ въ цѣла Австрия; Хуго Хьортнагелъ, изпитанъ инсбрукски възкачвачъ, членъ на фамилия съ редица планински туристи — роденъ планинаръ и най-после Ервинъ Хайнъ, най-младиятъ отъ тѣхъ, известенъ като най-добриятъ представи-

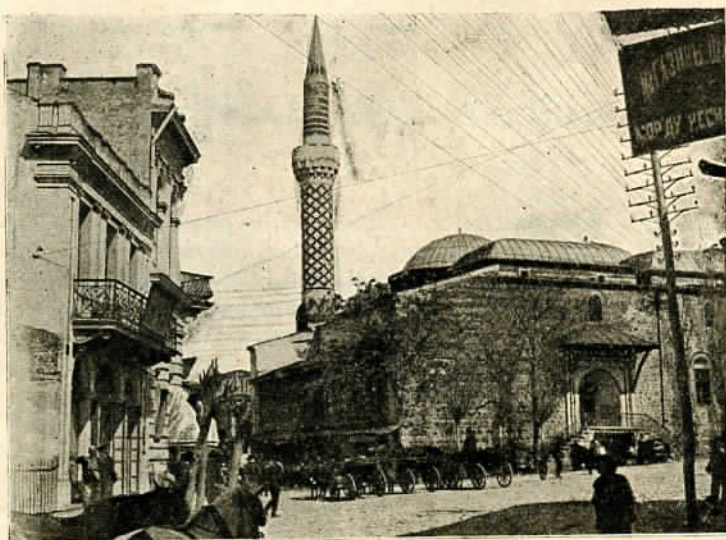
тель на алпинизма въ Грацъ. Освенъ тѣхъ експедицията се придружава отъ мюнхенския географъ Д-ръ Карлъ Тролъ, единъ полезенъ членъ, тъй като той е живѣлъ дълго въ южно Перу и Боливия, познава условията тукъ и така ще бжде въ по-голяма възможностъ да улесни задачата на експедицията, както съ познаването на страната, така и съ снабдяване на провизии, носачи, животни и пр. Къмъ тѣхъ се е присъединилъ и геологътъ отъ Марбургъ Д-ръ Алфелдъ изучаващъ скалния материялъ тукъ.

Швейцарскиятъ алпийски клубъ сжщо така смѣта да отправи една по-голяма експедиция къмъ Кордилеритѣ на южна Америка. Възкачването на най-високата планина на този континентъ именно върха Аконкагуа ще бжде нейната задача. Този гигантъ, надминаващъ 7000 м. е билъ вече възкаченъ нѣколко пѣти, най-напредъ 1883 год. отъ нѣмеца Паулъ Гюсфелдъ, а после и отъ мнозина швейцар-

дължатъ и тази година своитѣ топографически из-учвания въ южно Перу. Въ последнитѣ години тѣ изкачиха Салкантай и високия Ампато 6615 м. На-противъ отъ страна на германцитѣ ще тръгне презъ есенята една експедиция за северно Перу и Еквадоръ, въ тѣхния планъ сжщо е съчетано научно и туристическо завоюване. Новъ излетъ проектира професоръ Премъ. Роденъ тиролецъ, но живущъ въ Боливия, той се екипира за едно високо изкачване: въ неговия планъ влиза високия вулканъ Саяма надъ 6500 м., който стърчи изолирано въ западната ви-сока боливийска степъ. Професоръ Премъ опита още миналата година въ два излета да се възкачи на незавладения още върхъ, но неговиятъ опитъ биде осуетенъ предъ прага на успѣха му: той до-стигна до 6300 м. височина.

Забележително е, че именно южна Америка е желаната цель за алпийско разучване отъ страна на германскитѣ експедиции. Изглежда почти като че ли тукъ се касае до изпъл-нението на една традиционна задача за германцитѣ и въ планомерна работа тѣ искатъ да завършатъ кръга на редицата имена, които даватъ единъ националенъ, германски характеръ на изследванията. Тукъ сж се подвизавали Александъръ фонъ Хумболдъ, Пьопихъ, Шамбургъ, М. Ваг-неръ, Сивертъ, Хьокъ, Райхертъ, Хансъ Майеръ, добре известниятъ у насъ профе-соръ отъ берлинския университетъ Пенкъ, Динстъ и Шулице и тѣ всички сж допри-несли извънредно много за откриването и научното изследване на алпийската ве-рига на Андитѣ, дълга повече отъ 700 км. Тукъ трѣбва да се отбележатъ и успѣш-нитѣ походи на двамата английски геогра-фи на Вимпера въ Еквадоръ и Конвеи въ Илимани. Затова именно новитѣ експеди-ции се посрещатъ отъ германска страна съ чувство на национална гордостъ и къмъ тѣхъ се отправятъ най-големи благопоже-лания за успѣхъ.

По-силно отколкото южна Америка привлича днесъ природоизпитатели и туристи централна Азия, една все още тъмна часть отъ земното кълбо. Ние чуваме пакъ за Свенъ Хединъ. Следъ дългото мъл-чание и неизвестностъ, което държеше духоветѣ въ напрегнато състояние, отъ него пристигатъ радостни известия. Съ единъ голѣмъ керванъ, известния писа-тель, придруженъ отъ шведски, германски и китай-ски учени изследва южнокитайския планински те-ренъ. Ние чуваме сжщо така че напоследъкъ германо-швейцарската експедиция, която изследва Турке-станъ и въ която влизатъ Д-ръ Тринклеръ, де Вера и В. Босхардъ, е пристигнала благополучно въ Иар-кандъ, следъ едно рискувано и тежко преминаване на планинскитѣ проходи на Кашмиръ, кждето тѣ загубватъ всичкитѣ си впрегатни животни. Тѣхната цель е сжщо така научна, именно изследването по-голѣмитѣ солени езера на китайскотибетската гра-

Пловдивъ. Джумаята

фот. Г. Трайчевъ

ски туристи въ отдѣлни излети. Но задачата на швейцарцитѣ, като първостепенни алпинисти, е съ-всемъ друга сега, едно обикновено изкачване не ги задоволява. Тѣхното внимание привлича планинския масивъ въ южно Чили, изследванъ до сега само въ граничните области. Въ тази така наречена южно-американска Швейцария изпъкватъ извънредно живо-писниятъ, но трудно изкачваемъ Тронадоръ (3500 м.) и Пунтиягудо, а подиръ тѣхъ следва и патагонски-ятъ глетчеренъ блокъ, едно ново свършено непоз-нато до сега високо планинско плато съ чисто ар-ктиченъ характеръ. Нападателниятъ обектъ тукъ е преди всичко Серосанъ Валентинъ, около 3800 м. който обещава богата награда за науката и топо-графията. Швейцарцитѣ смѣтатъ да тръгнатъ презъ септемврий, ако всичко върви споредъ предначертан-ния имъ планъ.

Неизвестно ни е дали изпращанитѣ отъ амери-канскитѣ университети научни експедиции ще про-

нища. Обаче и тук туризмът е намърлил рѣдко приложение, и тук поукитѣ отъ туризма сж най-необходимата придобивка. Благоприятни известия пристигатъ сжщо така и отъ Филхнера, неустрашимъ изследвателъ на Азия, който понастоящемъ се намира въ сърцето на Тибетъ.

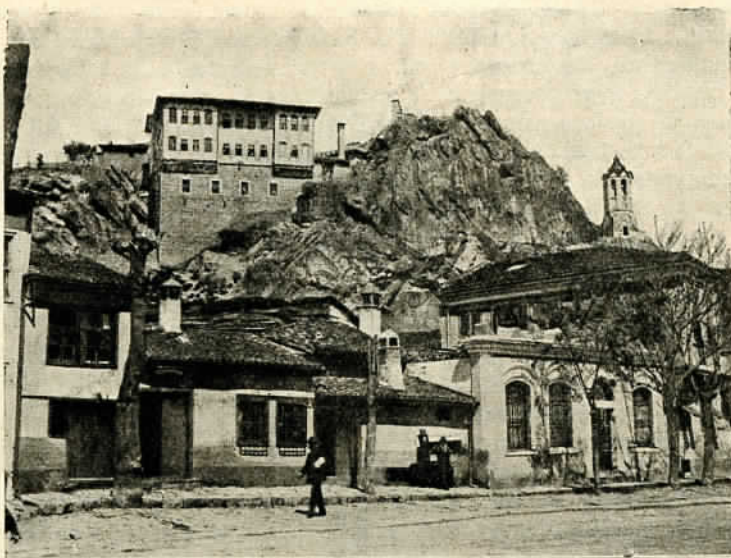
Голѣмитѣ азиатски планини сж днесъ най-бѣлиятъ пунктъ на всички карти. Хималаитѣ сж все още неоспоримото владение на англичанитѣ, тѣхнитѣ три експедиции до Еверестъ, жертвитѣ които дадоха тѣ тукъ сж живи въ паметта на всички. Споредъ нѣкои съобщения тибетанското правителство прави спѣнки и дори не позволява влизането и преминаването презъ тѣхнитѣ области на каквато и да е нова експедиция, която, неше съмнение, най-после би спечелила победата надъ най-високия върхъ отъ земното кълбо. Макарь и да се сочатъ за причини на това препятствие липсата на храни за добитъка или негодуването на туземцитѣ, които неискатъ тѣхнитѣ планински богове да бждатъ дразнени отъ европейци, но явно е че причината за това лежи съвсемъ другаде, тя се крие въ новата политическа ориентировка на Тибетъ следъ китайскитѣ възстания и оттамъ се определя и тѣхното отношение къмъ англичанитѣ.

Въ граничашия на западъ Каракорумъ, който се бори съ Хималаитѣ и дори ги надминава по красота, дивостъ и по величавостъ на върхове и глетчери, мирната работа на експедициитѣ не се посреща враждебно. Тая областъ лежи преимуществено подъ английско влияние и тукъ успѣхитѣ сж по-голѣми. Докато въ преднитѣ години тукъ се подвизаваха отъ една страна една американска двойка г-нъ и г-жа Уоркманъ (госпожа Уоркманъ държи палмата въ първенство по изкачване отъ женскитѣ рекорди именно съ 7000 м.), следъ това абруцинскитѣ херцогъ и въ последнитѣ години холандецътъ Фисеръ, сега вече на първо мѣсто излизатъ италиянциитѣ, които сж заети съ изпълнението на една грандиозна експедиция съ обширенъ планъ и широко поле на действие. Тя ще бжде предвождана отъ синътъ на абруцинския херцогъ, принцъ Аймонъ Савойски, който както е известно се е възкачвалъ на Рувензори въ срѣдна Африка, на Монтъ Елиасъ въ Аляска и др.

Тая експедиция интересуваша издѣно цѣлия италиянски народъ, подкрепена отъ италиянското географско дружество и италиянския алпийски клубъ, има за цель изкачването на втория по височина върхъ на земята високия К. 2 (Монтъ Годуинъ Остенъ) често настѣпванъ, прицелна точка още на експедицията на бащата Херцогъ въ 1902 година, както и на една втора експедиция на англичани, австрийци и швейцарци завършила обаче съ неуспѣхъ. Върхътъ К. 2 е значително по-лесенъ за изкачване отъ

колкото Хималаитѣ, но алпинистически е по-тежкъ. Между туриститѣ и ученитѣ, които въ голѣмо число взиматъ участие въ италиянската експедиция, се споменуватъ Марио Куди, Джовани Албертини, Д-ръ Полвара и др. Предниятъ отредъ вече въ следущитѣ седмици ще отпѣтува за Индия.

Още по-малко известна отъ самата хималайска верига е западно съ нея граничашия масивъ на Хиндукушъ, Паримъ и Алай, които биватъ сега вече редовно прелитани, тѣй като лежатъ на въздушната линия Ташкентъ-Кабулъ, едно разстояние отъ 1400 км. преодолявано въ 8 часа, до като камилскитѣ кервани го взиматъ за 30 дена. Въ тая още твърде малко позната планинска областъ сж работили отдѣлни руски изследватели. Въ 1894 год. Свенъ Хединъ премина Памиръ и предприе единъ опитъ да достигне най-високия купенъ тукъ — Мустагата, а преди нѣколко години самъ опита и Д-ръ Трин-

Кжтъ отъ Пловдивъ

фот. Г. Трайчевъ

клеръ да проникне въ Хиндукушъ съ малъкъ успѣхъ.

Въ туркестанскитѣ планини е работилъ преди всичко германецътъ Рикмерсъ който е билъ водачъ на една успѣшна експедиция въ Памиръ, изпратена отъ алпийското дружество. Рикмерсъ, който живѣе въ Бременъ, е определенъ сега за главенъ ръководителъ на Рускогерманската алпийска експедиция, която ще се отправи за пжтъ въ началото на май т. г. Тя е резултатъ отъ взаимнитѣ усилия и помощъ на дружеството за подкрепа на германската наука, академията на наукитѣ въ съветската република и на германското и австрийско алпийски дружества и въ нея взиматъ участие около 20 души нѣмски и руски учени. Експедицията ще се спре главно на високата планинска верига на Транслаи и Сел-тау, кжлето много отъ върховетѣ надвишаватъ 7000 м. Отъ руска страна въ експедицията взиматъ

участие ташкентският географ проф. Коршеневски, геологът Щербаковъ, астрономът Белайевъ, метеорологът Цимерменъ и многоброенъ помощенъ персоналъ — всички учени, които сж били вече нѣколко пжти въ научни изследвания на Памиръ и Алай. Фотограматическитѣ работи ще бждатъ ръководени отъ Д-ръ Филстервалдеръ (Мюнхенъ) съ неговия асистентъ, освенъ тѣхъ ще придружаватъ експедицията сжщо така геологътъ Д-ръ Ньотъ отъ Инсбрукъ, Д-ръ Райнихъ, ентомологъ отъ Берлинъ и езиковедецътъ Д-ръ Ленцъ сжщо отъ Берлинъ. Водачъ на планинскитѣ изкачвачи, между които сж отличнитѣ алпинисти Д-ръ Евгени Алвайнъ и Карлъ Винъ отъ Мюнхенъ и Ервинъ Шнайдеръ отъ Берлинъ ще бжде правителствениятъ съветникъ Д-ръ Борхерсъ отъ Бременъ; къмъ тѣхъ ще се присѣдини вѣроятнотъ и Д-ръ Колхауптъ отъ Сонтхофенъ.

При единъ така всестраненъ и отличенъ съставъ на тази може да се каже най-значителна експедиция презъ тази година, която Германия изпраща, при такъвъ сполучливъ изборъ въ ръководството на алпиниститѣ, безупречния организаторски талантъ на опитния и въ география и въ езикова и експедиционна работа изследователъ Рикмерсъ можемъ спокойно да очакваме резултатитѣ отъ това огромно предприятие въ централна Азия, което ще трае не по-малко отъ 6—7 месеца.

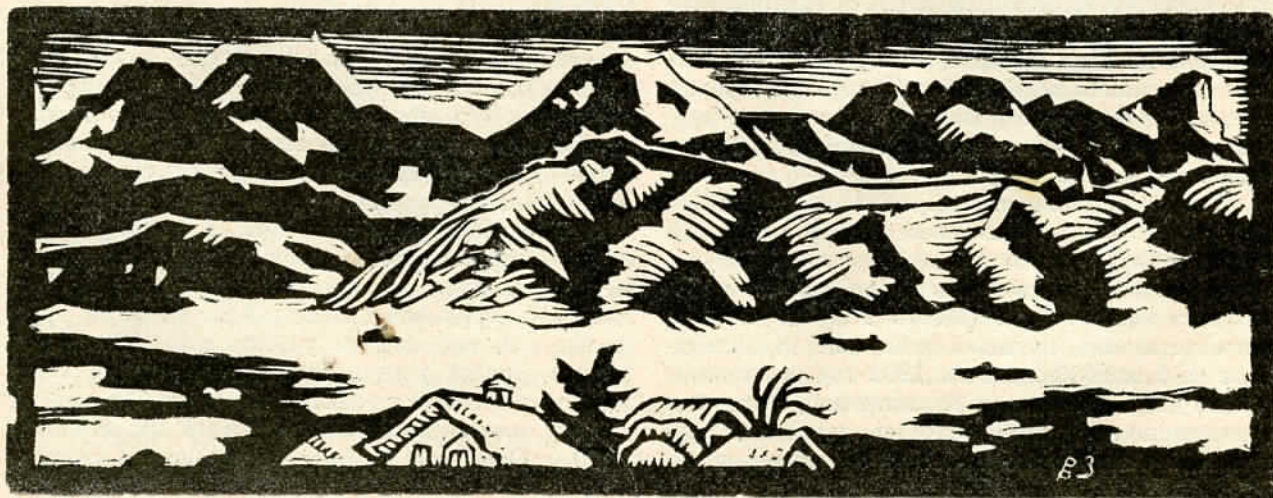
Едновременно съ нея въ ходъ сж приготовленията за една друга експедиция, която руситѣ искатъ да изпратятъ въ сѣщинската памирска областъ. Тя си е поставила изключително геологически задачи и ще се ръководи отъ руското геологическо дружество начело съ проф. Наливкинъ. Тя ще пропжтува сръдната и гранична зона на Памиръ и ще изследва главно минералнитѣ лагери, а пъкъ изследването на северния поясъ е предоставено на отдѣлна група, начело съ проф. Мушкетовъ имащъ за задача проучването на памирската глетчерна областъ въ глациологично отношение.

Голѣмата предприемчивостъ на рускитѣ учени се манифестира така сжщо и въ желанието имъ да се изпрати въ най-скоро време нова експедиция въ северо-източния Сибиръ, кждето въ 1926 година

рускиятъ геологъ Обручевъ откри неизвестни до сега планински вериги високи надъ 3000 м. Особената задача на тази експедиция ще бжде изучаването на източнитѣ продължения на този планински масивъ, който достига до 1400 км. и който е получилъ името Черски планини. Предполага се, че тая планинска верига, чието откритие, следъ извънредно трудни и опасни пжтешествия, е едно отъ най-грандиознитѣ на последнитѣ вѣкове, се продължава източно отъ р. Колима съ още 500 км. Една трета голѣма руска експедиция, първоначално за три години, ще бжде изпратена отъ руситѣ подъ ръководството на на най-добрия познавачъ на Тибетъ и Монголия Петъръ Козловъ; тя ще напусне Европа това лѣто и ще се опита да проникне въ съвършено непознатитѣ изворни области на най-голѣмата китайска рѣка Янгъ-тсе-киянгъ.

Освенъ тѣзи голѣми предприятия, къмъ тѣхъ нека прибавимъ и трѣгващата презъ априлъ германска арктическа експедиция, въ която капитанъ Ньоцелъ отъ Хамбургъ ще опита съ мотния едномачтовъ корабъ „Германия“ да преодолѣе североизточния провлакъ откритъ отъ Норденскийолдъ, плавайки покрай Сибирския брѣгъ за Аляска. Почти въ всички земни части работятъ пжтешественици и природоизпитатели подържани отъ германското дружество за научни нужди. Въ услуга на науката, тѣ разбулватъ тайнитѣ на земята, а въ това отношение нека отбележимъ и една нова група, която проправя пжтя за завладѣване чрезъ въздуха. Така покрай голѣмия италиански полетъ къмъ северния полюсъ, подготвенъ отъ италианското географско дружество начело съ генералъ Нобиле, който ще полети въ края на априлъ съ трима руски учени, една популярна експедиция ще образува кулминационната точка въ предприятията на 1928 година, именно новото германско американско въздушно прелитане на океана съ чепелинъ, сега обаче за южна Америка. И така въ вѣчна борба съ природата и нейнитѣ стихии човѣшкиятъ духъ неуморно крачи напредъ и твори завладеното въ стройната система на човѣшкото знание — въ наука и мирогледъ.

Отъ нѣмски: С. В.

ИЗСЛЕДВАЧИТЕ НА БЪЛГАРИЯ

3

КОНСТАНТИНЪ ИРЕЧЕКЪ

Почтено място между изследвачите на България заема чешкият учен мъж Д-ръ *Константинъ Иречекъ*.

К. Иречекъ е роден на 12/24 юлий 1854 год. въ Виена. Баща му Иосифъ Иречекъ е билъ известенъ австрийски държавникъ, а по майка е внукъ на знаменития славистъ *Павелъ Шафарикъ*. Срѣдното си образование бждащият славянски историкъ доби въ Виенския лицей „Терезианумъ“, а вишето — въ чешкия университетъ въ Прага (1872—75 г.). Любимитъ му занятия още отъ ученическия чинъ сж история и славяноведение, наследено влечение отъ знаменития му дѣдо.

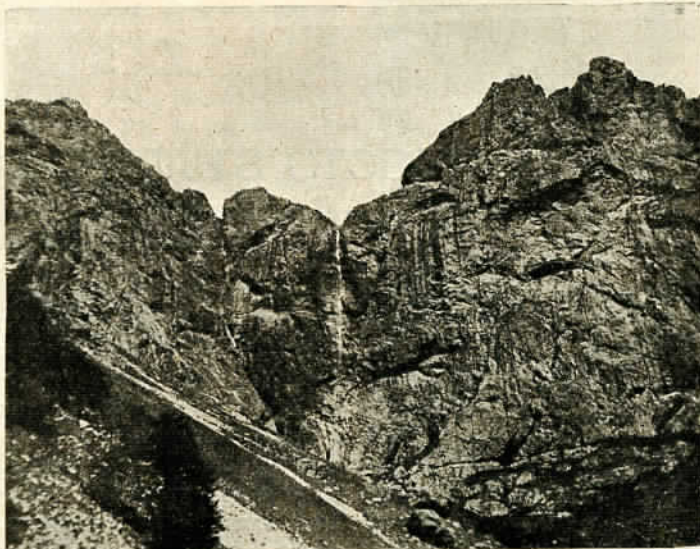
Още като гимназистъ, той написа своя „*Книгописъ на българската книжнина за 1860—1870 година*“, който трудъ се напечатати като притурка на Браилското периодическо списание и обърна вниманието на работливата по това време интеллигенция. Но особено известенъ стана Иречекъ съ своята „*История на българския народъ*“, която излѣзе отъ печатъ презъ 1876 год., когато нейниятъ талантливъ авторъ току що навършваше двадесет-две годишната си възраст,

а българския народъ преживѣваше тежки дни на страшни изпитни. Тази книга — откровение се яви почти едновременно на чешки, нѣмски и руски и наредъ съ съчинението на Каница бѣ силно оржжие въ ржцетъ на българскитъ приятели. Одескитъ българи изпращатъ до младия писател единъ възторженъ адресъ и му пожелаватъ да работи за благото на българския народъ „на многая и многая лѣта“. И тѣзи пожелания се сбжднаха.

Следъ освобождението на България и по настояването на българския историкъ *Маринъ Дриновъ* младият чешки професоръ биде поканенъ отъ българското правителство да мине на българска служба и уреди учебното дѣло и научнитъ институти на младото княжество. И той се отзова на тази любезна покана, макаръ и да съзнаваше колко неблагоприятни сж още българскитъ условия за научни занятия, пъкъ и за спокойно строителство.

Иречекъ престоя въ България близо петъ години отъ ноемврий 1879 г. до септемврий 1884 г. и заема последователно постоветъ: главенъ секретаръ на Просвѣтното министерство и министър на сжщето, уредникъ на Народната библиотека и музей и председател на учебния съветъ. И въ всѣка областъ се чувствуваха неговитъ солидни знания и твърда творческа воля. Заслугитъ на Иречека въ това направление сж колосални, макаръ и до сега не оценени по достоинство. Но не по-малки сж неговитъ заслуги и за научното изследване на нашата слабо проучена страна. Макаръ и историкъ по

призвание и специалностъ, но Иречекъ имаше близко достѣрцето си и българската география. Той бѣ първиятъ ученъ въ младото българско княжество, който се зае да изучи въ подробности географската обстановка, всрѣдъ която сж се разигравали историческитъ събития, които той така талантливо описа въ своята история на българския народъ. И въ това направление той ни даде редица студии, като: *Географски изучвания на България* (Периодическо списание кн. 1), *Прило-*

Прѣскалото подъ Юмрукъ чалъ

жения къмъ античната география и епиграфика на България и Румелия (т. I, кн. 2), *Упжтвания за събирания на географически и археологически материяли* (сжщо кн. 5) и пр.

Сжщо така младата българска история и още по-млада география дължатъ на Иречека инициативата и първия трудъ да се откриятъ и популазиратъ старитъ пжтувания изъ българскитъ земи, въ които се откриха ценни материяли. За тази целъ той ни даде редица статии въ сжщото хубаво списание (кн. кн. 3, 4, 6 и 7). Инициативата на Иречека въ това направление бѣ подета впоследствие и сполучливо изпълнена отъ Хр. Кесяковъ, проф. Ив. Шишмановъ и др.

Сжщо така и инициативата на Иречека да се изледва античната география на България и направи етимоложки анализъ на географскитъ имена попадна въ надежднитъ ржце на българскитъ учени Г. Кацаровъ, Ст. Младеновъ, Д. Дечевъ и др.

Но най-хубавата черта въ научната метода и личен характер на чешкия ученъ-мисионеръ бѣ тази, че той не обичаше само да учи какъ да се прави това или онова научно изследване, а самъ прѣвъ и най-добре го правѣше. Надаренъ и развилъ съ упоритъ трудъ всички данни за кабинетенъ ученъ, Иречекъ въ сѣщото време самъ събираше научния прашецъ, който съ денкове внасяше и преработваше въ кабинета си и то въ къснитѣ нощни часове, защото днитѣ му бѣха заети отъ колосалната административна работа, която вършеше въ прашнитѣ канцелярии на министерството и музейнитѣ и библиотечни складове изъ порутенитѣ турски джамии. Като едно основно условие въ своя договоръ съ правителството, той бѣ поставилъ нѣколко месеченъ отпускъ отъ канцеларската работа за научни обиколки изъ българскитѣ земи. И при всѣки удобенъ случай той предприемаше плодотворни научни обиколки, които описваше въ български и чуждестранни списания и впоследствие включи

като втора часть отъ крупното си географско-историческо съчинение — *Княжество България*, преведено и на български: първия томъ отъ Ек. Каравелова, а втория — *Пжтувания по България*, отъ Ст. Аргировъ, издадени отъ Хр. Г. Дановъ — Пловдивъ. Макарь и писани преди повече отъ четиридесетъ години, пжтеписнитѣ бележки на Иречекъ си оставатъ и досега недостижати въ българската географска и фолклорна литература.

Пжтуванията на Иречека сж откровения за българската туристика и трѣбва да красятъ домашната библиотека на всѣки туристъ.

Следъ напушането на българската служба, Иречекъ се пресели въ Прага, откъдето бѣ повиканъ за университетски професоръ, а по-късно премина въ Виенския университетъ по катедрата „Славянска филология и старини“, основана отъ прочутия славистъ проф. *Копитар*. Тукъ и почина именитиятъ ученъ на 10 януарий 1918 год.

П. Д.

КОГА СЕ СЪЗДАДЕ ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

Поводъ за написване настоящето ни даде статията: „*Les montagnes bulgares pendant l'hiver*“, печатана въ вестникъ *La Bulgarie* брой 1390. Въ нея между хубавата реклама на българскитѣ планини се твърди, че на Черни връхъ е основано първото Българско туристическо дружество, на чело на което е стоялъ българскиятъ писателъ Алеко Константиновъ.

Тая мѣлва умишлено или не, сериозно се разнася у насъ, затова като съвременникъ и посветенъ въ туристкото ни дѣло, осмелявамъ се да изнеса и освѣтля въпроса и фактитѣ, както сж въ сжщностъ. Вѣрвамъ скромния, добродушния и истинолюбивия Алеко, ако възкрѣснеше и прочетеше горното, самъ би се отказалъ отъ тая незаслужена честъ, що му се прави отъ прекалени ревнивци на българската туристика. Той особно би възнегодувалъ да се счита създателъ на сегашното Софийско туристко дружество „Алеко Константиновъ“, което още при основанието си е кръстено на името му. Фактътъ, че Софийския клонъ Б. Т. Д. носи му името още при основанието си, говори че въ дена на основаването, Алеко не е билъ между живитѣ. И то е така въ сжщностъ. На 22 августъ 1895 г. Алеко издава покана за основане туриски клубъ, на 11 май 1897 година той падна жертва на подълъ куршумъ, а сегашното Софийско туристическо дружество се основа тъкмо следъ четири години, на Илинъ денъ 20-ий юлий ст. ст. 1899 г., следъ единъ излетъ

до с. Княжево, отъ известнитѣ въ нашитѣ туриски срѣди — „Туристски Седмочисленици“. Още на второто заседание въ тогавашния локалъ „Батембергъ“ (задна стая) — София, се прие устава и кръсти дружеството. Между предложенитѣ имена: Витоша, Балканъ, Ив. Вазовъ, Алеко Константиновъ и близкия по календаря за датата светецъ „Панталей пжтникъ“, благодарение цѣлно присжтствалитѣ на събранието лични Алекови приятели — първото българско туристко дружество въ София прие името „Алеко Константиновъ“.

Съ казаното далечъ сме отъ мисълта да напомнимъ заслугата на Алеко при прокарване съ такава широка замисълъ идея на български туризъмъ въ литературата ни. Напротивъ, фейлетонитѣ му*) писани презъ годинитѣ 1895—1897 г. по красотитѣ на българската и чужда природа, като: До Желюша съ говежди вагони; Невѣроятнo, наистина, но фактъ: 300 души на Черния връхъ; Какво? Швейцария ли?...; София—Мездра—Вратца; Въ българска Швейцария; Презъ Марта въ Чепино; До Чикаго и назадъ, сж шедьоври на българската туристка мисълъ. Подобно Жакъ-Жанъ Русо, той е първия у насъ, който на времето лансира идеята за български туризъмъ, приближаване българина къмъ майката природа. Затова той още на 22 августъ 1895 г. печати къмъ любителитѣ на природата покана съ следното съ-

*) Чети съчиненията на Алеко Константиновъ.

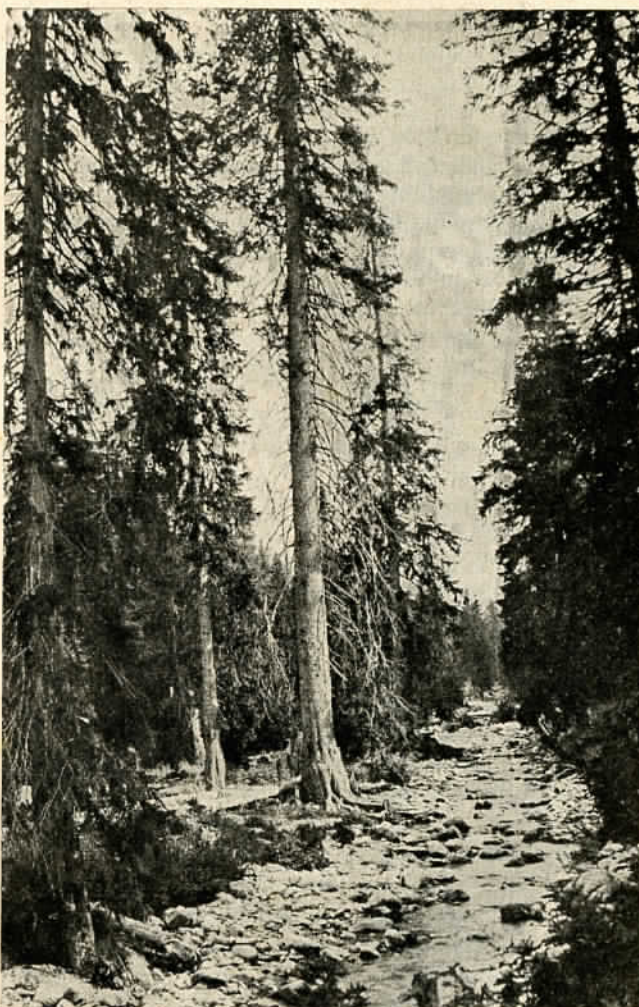
държание: „Умоляват се софийските любители на българската природа да заповѣдатъ въ недѣля на 27 августъ на Черния връхъ Витоша, гдето точно въ 12 часа презъ деня ще се открие заседание за съставянето на единъ клубъ на българските туристи. Поканата се отнася до всички любители, навършили 20 годишна възраст. — Отъ нѣколко любители пешеходци“.

Между многото, което се говори въ тоя фейлетонъ за нуждата и ползата отъ турски клубъ, изглежда Алеко не е ималъ особно вѣрна представа за европейския туризмъ, затова като говори за целитѣ на туристите — пешеходци, той продължава: „Ще се устройватъ конкурси и общи расходки и прочее“. Като съществено условие за приемане членове прибавя: „Който не може да се покачи поне на Черния връхъ, той не заслужава да бѣде членъ на клуба. Този клубъ ще има за образецъ алпийските клубове и пр.“ Види се той не е правилъ разлика между алпинизмъ и туризмъ, държалъ е последния за спортъ, затова е поставилъ такива тежки условия за приемане членове на клуба. Той пренебрегвалъ даже известната дифиниция на туриста, че туриста е пѣтникъ за удоволствия и крайно широката дейность на френския турингъ клубъ, който въ организацията си приютява: колоездачи, автомобилисти, циклисти, туристи, алпинисти, даже хотелиери и пр.

Изглежда, тия тежки условия сж попречили за осъществяване на замисляния отъ Алеко и Ив. Вазовъ на Черни връхъ първи български турски клубъ, на който при излета първия е билъ посоченъ като секретаръ, а втория като председател. При това, прибавимъ ли двата противоположни партийни лагери, къмъ които сж се числили Вазовъ и Алеко, дето последния е отправилъ повечето си фейлетони, ще си обяснимъ какъ замисленото на Черни връхъ съ такъвъ ентузиазмъ туристическо дѣло въ София се забравя. Две години следъ това, Алеко води отчаяна писменна борба съ тогавашната власт — пише съчинението си Бай Ганьо, отива въ Америка и пр.; на 11 май 1897 г. той бѣ подло убитъ и съ това се туря кръстъ на замисления на времето отъ Алеко, турски клубъ. Па и въпросъ е, ако мекия, кроткия, незлобивия, мечтателния Алеко бѣ живъ, дали щѣше да се постави начало на такава организация, а ако се поставяше — дали това организационно дѣло щѣше да се искара съ успѣхъ.

Нѣкога си Ж. Ж. Русо даде идеята за свѣтовенъ туризмъ, обаче естествоизпитателя Сосюръ и водача му Балма се смѣтатъ основатели на туризма, затова на първия като философъ, памятника му краси женевския островъ, а на вторитѣ — памятника имъ въ Шамони сочи високия Монбланъ. У насъ, Раковски и Каравеловъ дадоха идеята и възпѣха революцията, обаче революционното организиране уреди апостола Левски.

Именно такава е заслугата на нашитѣ турски седмочисленици спрѣмо дадената отъ Алеко туриска идея. Като студенти въ Германия, Чехия и Австрия, прекарали младинитѣ си между другари-туристи, върнали се дома, тѣ си спомниха за приятния и свободния студентски животъ, следъ четирегодишно затишие, решиха да възобноватъ забравената Алекова идея, всрѣдъ неоправданитѣ недоволства на току-що основанитѣ организации

Пиринъ. Караманица

фот. К. х. Радоновъ

— юнашка и ловна — обвинявани въ цѣпене българската интелигенция. На Княжевския съборъ тѣ си дадоха тържественна дума, въ София да основатъ турско дружество и да работятъ съ всички сили за успѣха му. Макаръ скромни общественици — архитекти, инженери и аптекари, тѣ не се побояха отъ подхвъргания имъ често на подбивъ упрекъ — „че несъздаденото отъ Алеко и Вазовъ, тѣ не ще могатъ го създаде“. Напротивъ — въодушевени отъ народополезността на туризма,

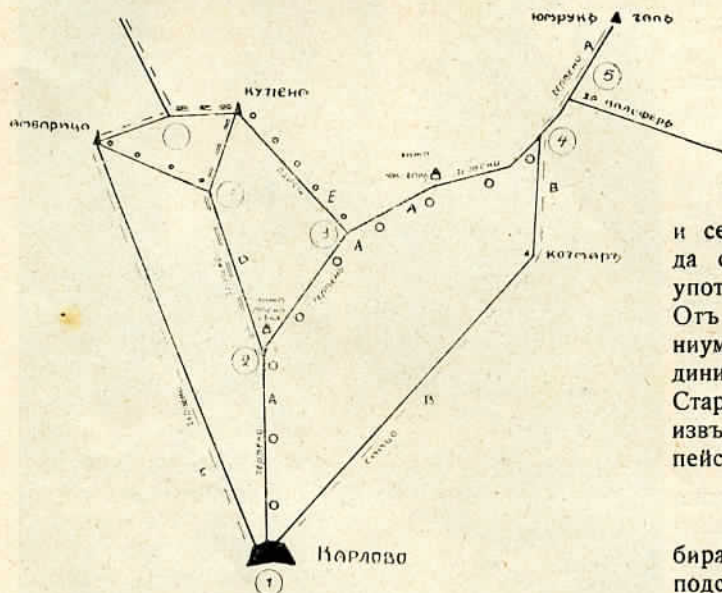
тѣ създадоха първото българско туриско дружество, избраха настоятелство, утвърдиха му устава, установиха и облъкоха туриска форма и почнаха уредбата на семейни излети, срещи, сказки и записване нови членове. Благодарение възприетата дисциплина, послушност и уважение между председател, настоятелство и членове, за късо време

дружеството си създаде име и уважение между софийското общество, затова още първата година числото на членовете му достигна цифрата 200. Всички съставляваха едно туриско семейство — съ една цел и душа, затова още през първата зима почнаха да се основават въ провинцията клонове от първото българско дружество.

Г. К.

МАРКИРОВКА

Увеличението на броя на излетниците въ последните нѣколко години все повече и повече издига предъ туристическия съюз нуждата отъ маркирани пътища и пътеводители поне за най-главните туристически обекти. Резултатитѣ отъ досегашната маркировка сѣ печални и по нанесенитѣ тукъ тамъ знаци едва могатъ да се оправятъ тѣзи които сѣ ги нанасяли.

Фиг. 1.

Това което се изисква отъ една маркировка, е тя да бѣде прегледна, да се хвърля на очи и да бѣде удобна за издаване пътеводителъ по нея.

Като основна маркировачна единица се приема сега табелката, а за помощна — знака.

Нуждно е маркировката преди всичко да се подготви добре. Пътищата предварително се проучватъ и се нанасятъ на карта или се начертава проста схема, на която се означаватъ мѣстата на табелитѣ. Следъ това като се вземе подъ внимание цвѣта на околната срѣда, на схемата се означаватъ цвѣтоветѣ и знацитѣ съ които ще се маркира тя. Нужно е разпредѣлението на последнитѣ да стане така, че да

не се пресичатъ пътища съ еднакъвъ цвѣтъ и знакъ. За табелкитѣ е нуженъ сухъ материялъ отъ меко дърво. Голѣмината на последнитѣ нѣма нужда да надминава размѣритѣ на единъ обикновенъ канцеларски листъ, за да бѣде по-устойчива на буритѣ и вѣтроветѣ. Умѣстно е табелката да се импрегнира отъ задната страна съ минерално масло или кризотъ. Сжщо и заковаването отъ задъ на две ламаринени пластинки, които предпазватъ отъ извиване и спукване не е за изхвърляне.

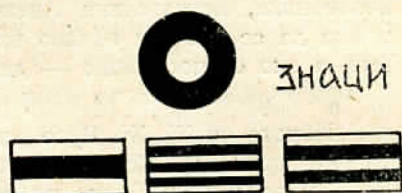
Табелката се заковава на височина отъ 1.60 до 2.40 метра споредъ случая. Добре е на табелката да се пробиятъ предварително дупкитѣ за гвоздеитѣ, за да се избегне въ какво счупване на последната при поставянето. Отъ лицето табелката се боядисва бѣло и се надписва съ черни букви. Особено внимание да се обърне на приготвянето на боята. Да се употребяватъ чистъ безиръ и добре смлени бои. Отъ цвѣтоветѣ да се предпочитатъ силнитѣ. Минимумъ да не се употребява, защото въ две-три години избѣлява. Имаме опити вече въ Витоша и Стара Планина. Да се замѣсти съ по-тъмната, но извънредно устойчива италианска земна боя „помпейско червено“.

Маркирането става така:

Въ областта, подлежаща на маркиране, се избиратъ по главни туристски обекти. Отъ околнитѣ подстѣпи се прекарватъ на скицата пътищата до тѣхъ. Пручватъ се добре тѣ относно цвѣтъ на скалната имъ срѣда и се означаватъ цвѣтоветѣ и знаковетѣ. На всѣ

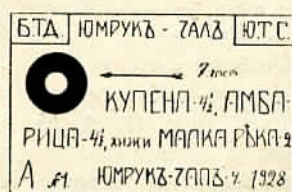
ки кръстопъти или разклонение се поставятъ задължително табелки. Следъ приготвянето на табелкитѣ по изработения планъ започва самото маркиране. Между две табелки се занасятъ знацитѣ, едни за отиване други за връщане.

Погрѣшно е нанасянето на знака било на камъкъ било на дърво, тъй че той да е обърнатъ къмъ

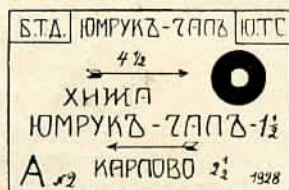

Фиг. 2.

пжтя. Фиг. 1. Правилното нанасяне е посочено фиг. 1. Пунктирания знакъ показва че е видимъ само отъ посоката на стрелката. Голѣмината на знака ще зависи отъ далечината отъ която трѣбва да се вижда.

Фиг. 3

Фиг. 4.

За това именно се спирамъ на кръга и комбинациитѣ отъ линии като най леки и удобни за нанасяне.

Ясно е отъ друга страна, че броя и голѣмината на знаковетѣ, при единъ строго очертанъ пжтъ, могатъ и трѣбва да се намалятъ до минимумъ, а да се увеличатъ тамъ, гдето би се появила известна несигурностъ. Особено внимание да се обърне когато пжтътъ пресича нѣкоя широка поляна въ гора. Тамъ непременно и на дветѣ страни трѣбва да има ясно виждани табели или знакове. Отъ друга страна, ако рѣзкото изменение на околната срѣда по видъ и цвѣтъ наложи смѣна на вида и цвѣта на знака, то на мѣстото на смѣната се поставя таблица отъ вида фиг. 8, като споредъ мѣстнитѣ условия, ако е

Фиг. 4а.

фиг. 5.

нуждно, малко преди и следъ смѣната се поставятъ двата знака заедно.

Въ високитѣ тревисти области на нашитѣ планини маркирането може да стане изключително съ всички 2 метрови колове, понеже удобни мѣста за нанасяне на знацитѣ липсватъ. Кола се намазва на върха (фиг. 9) съ червена и или черна боя. Подъ него се нанася голѣмо бѣлополе, върху което по срѣдата се нанася маркировачния знакъ. Отъ долу се нанася сжщо едно поле отъ червена или черна боя. Този начинъ е практиченъ зиме и лете, денемъ и нощемъ, понеже винаги единъ отъ тѣзи цвѣтове се отдѣля ясно отъ околния фондъ. Поставянето на табелки да се ограничи до възможностъ по малко, а и тѣзи, които ще трѣбва да се поставятъ, да се намалятъ по голѣмина. Повтарямъ, че този който забележи общия комплектъ отъ табелка и колъ ще дойде на близо и ще прочете написаното, макаръ и

съ ситни букви. Боядисването на колъ съ табелка е посочено на сжщата фигура.

За ясностъ привеждамъ едно пробно маркиране на Карловския балканъ.

Избираме си за 3 главни пункта Амбарица, Купена и Юмрукъ чалъ.

На фиг. 1. е означено схематически разпределението на пжтищата. За да се избегнатъ многото клишета извършено е пробното маркиране само по посоченитѣ съ цифри въ колелца пунктове.

За срѣдния пжтъ. Карлово-Малка-ръка-хижа Юмрукъ чалъ—Юмрукъ чалъ да приемемъ напри-мѣръ кръглия знакъ фиг. 2 съ червена боя на бѣло.

Тогава на изходния пунктъ на пжтя отъ Карлово поставяме табела фиг. 3. Въ горнитѣ два жгли се поставятъ инициалитѣ на маркирашитѣ дружества. Въ срѣдата между тѣхъ се написва крайния пунктъ на пжтя. Подъ него по посока на пжтя се поставя

Фиг. 5а.

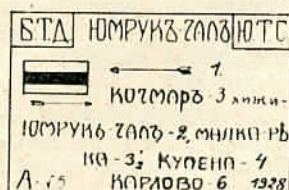

Фиг. 6.

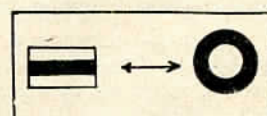
кжса стрелка, презъ която се нанася маркировачния знакъ, а следъ нея разстоянието въ часове до посочения пунктъ. Ако пжтя е общъ до нѣколко пункта, означаватъ се всички съ разстоянието имъ въ часове, а следъ това и второстепеннитѣ пунктове. Въ лѣвия десенъ жгълъ се помѣства буквата на пжтя и номера на табелката. Въ дѣсно пжкъ се нанася годината на поставяне на табелката. Между пунктъ едно и две на фиг. 1. се нанасятъ маркировачнитѣ знаци за отиване и отдѣлно за връщане.

Въ пунктъ 2 гдето се разклонява пжтя се поставятъ табелкитѣ отъ фиг. 4.

Тукъ срѣдния пжтъ продължава съ сжщата буква и знакъ, а се отдѣля нова серия D отиваща за Купена и Амбарица. Въ първата табелка подъ първата стрѣлка, се написва името на подстѣпа, отъ който излиза пжтя и разстоянието до него. Въ пунктъ 3 (фиг. 5.) имаме пакъ отклонение съ сжщъ

Фиг. 7.

Фиг. 8.

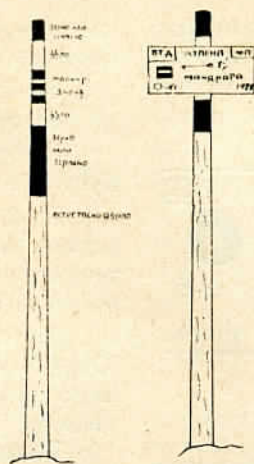
по форма, но другъ по цвѣтъ знакъ и съ друга буква. Въ табелката на стария пжтъ имената на на-

миращите се въ обратна посока мѣстности и подстъпи се увеличаватъ.

Докаждаме до пунктъ 4. (фиг. 6).

Тукъ се среща пѣтя А съ този излизашъ пакъ отъ Карлово, но минаващъ надѣсно отъ него презъ върха Кочмаръ. До като всички табели по този пѣтъ, помѣстени негде между Карлово и пунктъ 4. носятъ горе надписа Юмрукъ чалъ, тази сочеща вече обратния пѣтъ, носи името на подстъпа — Карлово, понеже другата табела ще сочи пѣтя отъ тамъ до върха.

Въ пунктъ 5. (фиг. 7). гдето се срещатъ пѣтя А и този отъ Калоферъ имаме сѣщия случай.

Фиг. 9.

голѣмо преимущество за туриста скѣпитъ пѣтеводители.

Б. Кертевъ

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Къмъ страждующитѣ. — По случай голѣмитѣ бедствия, които постигнаха тракийската равнина Централното настоятелство е отправило следното писмо до другаритѣ отъ Пловдивъ, Чирпанъ, Хасково и Стара Загора: Драги приятели, отъ името на Ц. Н. и дружеството, изпращаме на всички ви нашитѣ сърдечни съчувствия за голѣмото народно бедствие и живи сърадания за щастливото избавление на Старозагорци отъ явната гибелъ.

Въ тѣзи дни на обща народна скърбъ, нашитѣ мисли сѣ устремени къмъ пострадалитѣ и най-напредъ къмъ васъ, драги приятели, вѣрни синове на голѣмата туристическа задруга. Както въ дни на обща радостъ, тъй и въ дни на обща скърбъ, ние сме мислено при Васъ и взимаме участие въ вашитѣ болки и страдания.

Бждете бодри духомъ въ нещастieto и като истински туристи не унивайте: първи дайте примѣръ на обществото за самопомощъ и организация. Нека тѣзи, които толкова пѣти сѣ дали намъ помощъ, видятъ, че туриститѣ сѣ вѣрни синове на народа и винаги се притичатъ на помощъ въ нещастията му. Така ще станатъ неразривни връзкитѣ ни съ народа и ще се повдигне общественото значение на Б. Т. Д.

Въ желанието си да даде материаленъ изразъ на живитѣ чувства които го вълнуватъ, Ц. Н. внесе въ общия комитетъ за пострадалитѣ отъ землетресението скромната помощъ отъ 10 хиляди лева, като същевременно откри подписка за събиране помощи чрезъ клоноветѣ.

Бждете бодри духомъ и вѣрвайте въ нашата народна и туристическа солидарностъ. Здравѣйте!

Карлово. — Клонътъ е далъ вечеринка съ пиесата Майстори отъ Рачо Стояновъ. Полученъ е доста добъръ приходъ, който ще се употреби по пострѣйката на новата хижа Хубавецъ.

Въ центъра на града е поставено голѣмо и красиво табло, въ което ще се излагатъ снимки отъ близкия балканъ. Клонътъ възнамѣрява да пристѣпи къмъ залесяване на мѣстата около хижитѣ Юмрукъ чалъ и Хубавецъ.

Поправенъ е доста и ще продължава да се поправя пѣтя къмъ хижитѣ.

Пловдивскиятъ клонъ „Калояновъ връхъ“. — Съгласно целитѣ на Б. Т. Д. Пловдивскиятъ клонъ „Калояновъ връхъ“ следъ нѣколко настоятелствени заседания е изработилъ програмата за предстоящата му дейностъ тая година. Предвидени сѣ редъ излети, близки и далечни, отъ които при повечето отъ тѣхъ ще се изнасятъ подходящи сказки на самото мѣсто на излета. Засѣгнати сѣ редъ интересни въпроси. Ще се канятъ и съседнитѣ клонове отъ Б. Т. Д. и Ю. Т. С. да участвуватъ на тия излети и сказки, като по този начинъ тѣ ще бждатъ превърнати въ малки туристически конференции-срещи.

Програмата на излетитѣ е следната:

- 1) На 7.IV. до манастира Св. Врачъ (Кукленъ) съ сказка отъ Д-ръ Ал. Пѣевъ за археологията на Тракия;
- 2) На 22.IV. до с. Фердинандово и с. Сотиръ съ сказка отъ Д-ръ Маноловъ за водоснабдяването на гр. Пловдивъ;
- 3) На 29.IV. до с. Кричимъ-Вѣча съ сказка отъ Инженеръ Скортейковъ за електрификацията на Пловдивския край;
- 4) На 6.V. до мина Марица съ сказка отъ инженера на сѣщата мина за миннитѣ богатства на Родопитѣ;
- 5) На 10.V. въ с. Перущица (по случай празника на възстанieto) съ сказка за историята на сѣщото село;
- 6) На 12.V. въ с. Хисаръ съ сказка на желѣзо-пѣтното дѣло и значението му за Тракия и Пловдивския Окрѣгъ отъ инженеръ Табаковъ;
- 7) На 25.V. до Бачковския Манастиръ съ сказка отъ Д-ръ Ал. Пѣевъ за историята на сѣщия манастиръ;
- 8) На 20.V. въ гр. Пловдивъ-Алеково утро съ сказка отъ Професоръ Д-ръ Ал. Балабановъ за Алеко и творчеството му;
- 9) На 27.V. до лобното мѣсто на Алеко и гр. Т. Пазарджикъ съ участие въ Алековитѣ тържества;
- 10) На 2, 3 и 4—VI. излетъ до в. „Юмрукъ Чалъ“ съ сказка въ гр. Карлово отъ Архитектъ Семовъ на тема „Националниятъ елементъ въ нашата архитектура“ и взимане участие въ Ботевитѣ тържества въ гр. Калоферъ;
- 11) На 17.VI. до с. Лжджена-Чепино Баня съ сказка отъ горския Инспекторъ Ангеловъ за горитѣ въ Родопитѣ и тѣхното рационално използване;
- 12) На 24.VI. до Пещера и Св. Константинъ съ сказка отъ Петко Атанасовъ за флората и фауната на Родопитѣ;
- 13) На 1.VII. до спирка Марица—Текирскитѣ извори съ сказка отъ инженеръ Зелковъ за значението на р. Марица и нейното рационално използване;
- 14) На 8.VI. до м. „Юндола“ чрезъ гара Белово;

15) На 12.VII. до Сестримския водопад и „Джаферица“ чрез гара Сестримо съ сказка за нашата народна музика и специално тази на родопския край. 16) На 22.VII. до в. Белмекен съ сказка за геологичния произход на Родопитъ; 17) На 19.VII. до в. Калояновъ връхъ съ сказка за Родопитъ въ географическо отношение; 18) На 2.VIII. до Казанлъкъ и в. Бузлуджа съ сказка отъ Георги Бързановъ за възраждането; 19) До Бъла-Черква, Ер-Кюприя-Станимака; 20) Рила, 21) Пиринъ, 22) Станимака-Безово. За последнитъ четири излета, които ще станатъ презъ м. августъ и началото на м. септемврий, допълнително ще се съобщатъ датитъ и евентуалнитъ сказки.

Тази програма не е окончателна. Тя ще търпи евентуални корекции и допълнения, каквито бждащитъ обстоятелства наложатъ. Вънъ отъ това, въ гр. Пловдивъ ще се държи сказката отъ Ст. Н. Шишковъ за историята на Родопския край.

Газгодишната си дейностъ Т. Д-во „Калояновъ връхъ“ въ Пловдивъ откри съ отпразнуване 26 годишнината на своето дружество и полагане основния камък на Пловдивския Туристически домъ, което стана на 8.IV. т. г. По този случай се свика Южно-Българска туристическа конференция, на която бѣха поканени всички клонове Б. Т. Д. и Ю. Т. С. отъ Царството, и на която председателъ на Б. Т. Д. архитектъ Козаревъ говори на тема за туризма и родинознанието. На 7.IV. презъ денътъ има излетъ съ всички гости на Монастира Св. Врачъ (с. Кукленъ), гдето Д-ръ Ал. Пѣвевъ изнесе сказка на тема Археологията на Тракия. Вечерта сѣщия денъ има туристическа вечеръ въ Гражданския клубъ съ сказка отъ Георги Шивачевъ на тема издигане Туристическия домъ въ Пловдивъ.

Тази бележка бѣ наредена преди злощастното земетресение, което разори Пловдивъ и Пловдивския край. За скоро бждеще едва ли ще можемъ да говоримъ тукъ за нѣкаква по-оживена туристическа дейностъ.

Защита на природата. — По покана на дружеството на Българскитъ лесовѣди между представители на лесовѣдитъ, дружеството на природоизпитателитъ, ботаническото и зоологическото д-ва, ловната организация. Б. Т. Д. и Ю. Т. С. се обмисля въпроса за защита на природата въ най-широкъ мащабъ — гори, животни и пр. Състоянитъ се две срещи сѣ били посветени на уясняване въпроса и опредѣляне начина, по който ще действува за постигане предначертаната целъ. Срещитъ ще продължатъ.

Пернишкиятъ клонъ Голо Бърдо е ималъ на 15 мартъ общо годишно събрание. Клонътъ е развилъ оживена туристическа дейностъ. Спечелени сѣ много чиновиници при Мината, записани сѣ много членове отъ гражданството. Къмъ края на годината клонътъ е броилъ около 150 души съ 90 абонати на списанието.

Клоновото настоятелство работи по строго опредѣленъ планъ, който постепенно се изпълнява.

Така по *залесяването* сѣ организирани всички културна дружба, учащата младежъ и се работи по залесяването на бърдото *Кракра*. Посадени сѣ 20 хиляди борчета, 600 яворчета. Тукъ залесяването тази година ще продължи. Мѣстността Кракра е отпусната на клона на вѣчно ползуване. Въ градината се правятъ и научни изследвания.

По отношение *строителната дейностъ* клонътъ е записалъ два голѣми успѣха: една солидна хижна на Голо Бърдо, осветена на 3 юний м. г. и една чешма на Ранчово градище, направена отъ членове на клона презъ време на излети. За жалостъ намиратъ се хора, които не зачитатъ направеното съ толкова трудъ обществено благо. На два пѣти презъ зимата сѣ обирали хижата и сѣ отнесени сѣдовѣтъ за готвене, приборитъ за ядене, огледалото и инструментитъ. Хижата е била добре посещавана презъ зимата, може би до 2000 души, и сѣ пренощували около 600 души. Такса не е събирана.

Презъ годината сѣ състояли 30 излети, отъ които 7 многодневни.

Презъ годината е имало три срещи: една въ Земенския манастиръ съ Кюстендилци, друга на Голо Бърдо съ Радомирици и трета въ Перникъ съ Софиянци, Кюстендилци, Радомирици и Дупничани.

Въпросътъ за спалнитъ е уреденъ, като за целта на разположение сѣ 30 легла въ гостнитъ стаи на мината, освенъ това въ Гимназията има 10—12 розозки за ученици-екскурзанти. Презъ годината въ тѣзи спални сѣ пренощували около 200 души.

Маркиранъ е самс пѣтя отъ Пернишката гара до Хижата (широкия пѣтъ) съ табелки, повечето отъ тѣхъ обаче сѣ задигнати и изпочупени отъ населението.

За пропагандиране на природнитъ и другитъ хубости въ околността на Перникъ, както и на самата мина, клонътъ е изработилъ две витрини-табла, въ които ще се изложатъ снимки отъ околността — Люлинъ, Голо Бърдо, Кракра, както и изгледи отъ мината и рудницитъ. Таблата ще бждатъ поставени на новата гара. Приготвява се и една серия отъ диапозитивни снимки, които ще се пращатъ въ другитъ клонове и въ чужбина.

Отъ вечеринкитъ трѣбва да се отбѣлжи тази на 18 февруарий т. г. подъ форма на селски сборъ отъ Граовско. Последната вечеръ е имала голѣмъ успѣхъ главно по своята уредба и оригиналността си. Клонътъ насърденъ отъ този успѣхъ ще повтори тази забава презъ лѣтото, въ парка на мината или на хижата.

Клонътъ е добре стабилизирани и вътрешно добре организирани. За голѣмитъ си успѣхи въ всѣко отношение клонътъ е много задълженъ на управата на мината въ лицето на неговия главенъ директоръ инженеръ Кояровъ, администратора и техническия директоръ инж. Кольевъ, който всѣкога сѣ се отнасяли най-благоклонно къмъ начинанията на клона.

Клонътъ нѣма неизправни членове. Къмъ клона е образувана скиорска група. Приходъ и разходъ около 30 хиляди лева.

Дол. Орѣховица. — Клонътъ е ималъ на 3 мартъ литературно музикална вечеринка съ подбрана програма. Играта е драмата *Отмѣщение*. За вечеринката сѣ били поканени клоновѣтъ на Б. Т. Д. и Ю. Т. С. отъ Лѣсковецъ, Дръново, Гор. Орѣховица и Калтинецъ. Предидущата седмица е била агитационна. На Тодоровъ денъ е имало манифестация изъ селото, а следъ това беседа отъ председателъ на клона на тема: *Що е туризъмъ?*

Долно Банскиятъ клонъ за да улесни излетитъ къмъ Мусала и Белмекенъ възнамѣрява да построи землянка или хижна около в. Ибъръ. За целта сѣ направени вече нуждитъ постѣпки.

Търново. — Клонътъ е получилъ 15 хиляди лева помощъ отъ Търновската окръжна постоянна комисия за довършване на хижата, обзавеждане на спалнитъ и за пѣтеводителъ. Дружеството държи искрена благодарностъ за помощта, която се дава и за подкрепата, която се указва винаги отъ Комисията.

Редовниятъ членъ на клона г. Бончо К. Мандовъ, търговецъ, поради напушане на града и заминаване за Казанлъкъ, е подарилъ 1000 лева. Заради тази му щедростъ то е провъзгласенъ за дарителенъ членъ на клона.

Хижата е застрахована при Чиновиническото к. з. д-во въ София за единъ милионъ лева, а мобилитъ, картинитъ, снимкитъ и др. за 400 хиляди лева.

По случай петъ години отъ смъртъта на почетния и дарителенъ членъ Д-ръ Ст. Сарафовъ клонътъ е направилъ на 1 априлъ панахида.

За спалнитъ въ хижата се плаща отъ ученици по 8 лв. за пренощуване, отъ всички други по 12 лв. Желателно е винаги да се съобщава за пристигането, като се извести и числото на женитъ. Въ хижата могатъ да пренощуватъ до 200 души.

За пѣтеводителъ на Търново сѣ отпуснати и 5000 лева отъ общината.

Перникъ. — На 24 и 25 мартъ се е състояла *излетъ-срѣца* между Перничани и Кюстендилци въ

Кюстендил, която завършила съ излет до хижата въ мѣстността Плавилото въ Осогово.

Тази година клонътъ е продължил залесяването на бърдото Кракра при Перникъ, като за целта е билъ подпомогнатъ отъ мѣстни трудоваци. На 7 априлъ се отпразнувалъ тържествено празника на залесяването, на който присъжествували всички културни организации, гражданството и др. Залесената площъ тази година възлиза надъ 30 декара съ около 25 хиляди борчета, явори, червентъ джбъ, брѣзи, акации и др.

При клонътъ сж образувани секции за залесяване и украсяване, за маркировка и фотография, за стопанисване на хижата Голо Бърдо.

О. Т. С. Стара Загора. — На 1 априлъ се е състоялъ общъ излетъ на клоноветъ въ окръга до Мерицлерския изворъ. Присъжествували сж членове отъ клоноветъ на Чирпанъ, Хасково, Стара Загора.

Дружественъ съборъ. — XXI дружественъ съборъ на 24 и 25 май въ Кюстендилъ ще се състои при следния дневенъ редъ:

1. Рефератъ — Асоциацията на Слав. Туристически Д-ва
2. Отчетъ на Централното Настоятелство.
3. Проверка на пълномощията и приемане на пратеницитъ
4. Приемане на нови клонове и пратеницитъ имъ
5. Изборъ на сборно бюро и комисии
6. Докладъ на Контролната комисия
7. Разискване на отчета на Ц. Н. и доклада на Контролната комисия
8. Рефератъ
9. Докладъ на председателя на Ст. Загорския клонъ за резултатитъ отъ пробната дейность на О. Т. С.
10. Докладъ на хижестроителния комитетъ
11. Влизане на Б. Т. Д. въ Висшия Комитетъ за защита на природата
12. Докладъ на комисията по отчета, бюджета за 1928 г. и др.
13. Разни — докладъ на комисията
14. Опредѣляне мѣсто за XXII редовенъ друж. съборъ
15. Избиране на четири члена на Ц. Н. на мѣстото на излѣзлитъ по жребие и трима запасни, както и трима членове на Контролната Комисия.

Програмата за събора — пристигането, разквартируване, излети и пр., ще се съобщатъ допълнително, следъ установяването и съвмѣстно съ клонътъ въ Кюстендилъ.

Ц. Н-во ще направи необходимитъ постъпки за отпускъ, обаче да се има предъ видъ, че Министерскиятъ съветъ е взелъ решение въпроса да се разрешава по отдѣлно отъ всѣко министерство за ведомството си. За всѣки случай участващитъ въ събора не трѣбва да разчитатъ на отпускъ, който да не имъ се спада отъ редовния отпускъ. За решението на въпроса отъ отдѣлнитъ м-ва ще се съобщава чрезъ ежедневнитъ вестници.

Своевременно ще се изпратятъ на клоноветъ нужнитъ увѣренія за единично пътувание.

Настоятелството счита, че е време вече участващитъ въ съборитъ да бждатъ съ установеното облѣкло и непременно съ значка.

Помощи. — Централното Настоятелство е издало следното окръжно до клоноветъ на Б. Т. Д. и до О. Т. С. въ Ст. Загора.

Другари,

Свидетели сме на голѣмото нещастие, което сполете една частъ отъ Отечеството ни. Красивата тракийска равнина бѣ разтърсена отъ незапомнени трусове, които разрушиха Пловдивъ, Чирпанъ, Борисовградъ, десетки села около тѣхъ и нанесоса чувствителни повреди въ Хасково,

Ст. Загора и околноститъ имъ. Българскиятъ народъ отново е поставенъ на изпитание, този пътъ предъ природнитъ стихии. Предстоятъ му нови жертви за подпомагане бедствующото население, а следъ това и за възстановяване на разрушенията. Въ момента необходима е бързата помощъ на обществото и обществени организации.

Българското туристическо дружество като обществена организация, която е неразривно свързана съ гражданството, което въ много случаи е давало своята морална и материална подкрепа за постигане нашитъ цели, днесъ дължи да засвидетелствува своята солидарность и подкрепа на сжщото това гражданство въ постигнатото го нещастие. Нещастieto на частъ отъ българския народъ е нещастие за България, е такова и за дружеството ни. И за това нашъ дългъ е да се притечемъ съ своитъ скромни средства и допринесемъ за омекчаване изпитанията и страданията на хилядитъ пострадали отъ страшната катастрофа.

За тази целъ Настоятелството въ заседанието си отъ 21 т. м. реши да открие подписка между членоветъ на дружеството, като върва, че клоноветъ ще възприематъ решението и веднага ще пристѣпятъ къмъ събиране на доброволни вноски, само отъ членоветъ си. Нѣма да бжде отъ значение колко голѣма ще бжде помощта отъ всѣки клонъ, но отъ значение ще бжде дали тя ще бжде дадена на време. Ние върваме, че клоноветъ, ще отдадатъ най-сериозно внимание на апела на Ц. Н-во, за да дадемъ доказателство за общественния духъ, който не липсва въ туристическата организация.

Отъ своя страна Ц. Н-во имайки предъ видъ максимата, че бързата помощъ е двойна помощъ, внесе въ Ц. Комитетъ за пострадалитъ сумата десетъ хиляди лева.

Като смѣтаме, че клоноветъ ще пристѣпятъ веднага къмъ работа, съобщаваме имъ, че всички суми ще се централизиратъ въ Ц. Н-во, което ще ги изпрати по принадлежностъ. Всички суми да се изпращатъ само съ пощенски записъ и непременно да се съпровождатъ съ писмо Срещу полученитъ суми Ц. Н-во ще издава кочанни квитанции.

Надѣваме се, че въ скоро време клоноветъ ще ни внесатъ всички събрани суми, за да засвидетелствуватъ, че и тѣ принадлежатъ на една организация, която и въ дни на народно нещастие ще намѣри въ себе си сили да бжде еднакво полезна наредъ съ всички народополезни и родолюбиви организации.

Подъ печатъ е и скоро ще излѣзе вториятъ свитѣкъ отъ книгата **Рила на П. Делирадевъ**.

Некролокъ. — Природната стихия, която раздруса на 14 априлъ до основи хубавата тракийска равнина грабна и нашия другаръ **Петко Таневъ**, членъ на клонъ отъ „Мерицлерски изворъ“, агентъ на мѣстната банкова аген-тура. Изваденъ отъ развалинитъ той починалъ въ болницата въ Стара Загора на 36 годишна възраст, като остава жена и майка. Миръ на праха му!

СЪДЪРЖАНИЕ. — **П. Делирадевъ**, Земетръси, суевѣрия и наука; **В. Шмидкуницъ**, Научни експедиции презъ 1928 година; **П. Д.** — Изследвачитъ на България — **К. Иречекъ**; **Г. К.** — Кога се създаде първото българско туристическо дружество; **Б. Кертевъ**, Маркировка. Дружественъ животъ. Снимки на Пловдивъ отъ **Г. Трайчевъ**.